C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

Inf.:"POPESCU"
00128/21.03.1972 ora 20^00
Casa:"LILIACUL"
Participă:Mr.MINZAT

146

NOTA INFORMATIVA

/Redată de pe bandă de magnetofon)

O.= OFITERUL
I.= INFORMATORUL

Vă propun

O.: Să discutăm despre activitatea lui Horvath Pall din ultima perioadă.

I.: Da. Mai întîi ar fi chestiunea aceea cu piesa de teatr S-au ridicat probleme foarte serioase pe care aşi vrea să vi le relatez mai pe îndelete. V-am comunicat că piesa a fost interzisă din anumite motive şi Horvath nu a fost de acord cu această situaţie şi încearcă pe mai multe căi,să facă tot posibilul să prezinte piesa în continuare. In această acţiune a pus pe picioare pe toţi scriitorii,toţi ziariştii,pe toţi pe care-i cunoaşte şi sînt de naţionalitate maghiară. A făcut o călătorie,nu ştiu dacă ştiţi, acuma la Bucureşti,joi şi vineri şi a fost la ziarul "Flore" prima dată,are un prieten care e redactor şef,"GYULA", nu reţin exact numele pentru că a spus foarte multe nume şi nu le-am reţinut,ar fi fost bine dacă aşi avut o posibilitate de a reţine cît mai exact numele. De acolo cunoscutul lui a luat imediat telefonul şi a telefonat la C.C.,nu ştiu cine,dar "cu acela care e cel mai înalt de naţionalitate maghiară din C.C." şi a vorbit cu acela.

O.: V-a spus d-voastră ?

./.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

147

I.: A povestit în grupa noastră restrînsă la teatru, luni după întoarcerea lui.
Ne-a povestit pentru că a plecat special pentru această problemă. Acel tovarăș de la Comitetul Central l-a primit și a stat la el aproximativ 3-4 ore. Primirea i-a aranjat-o redactorul șef de la ziarul "ELORE". Numele l-a pronunțat dar nu-l mai reținem. Funcția pe care o deține e în cadrul Consiliului de Educație socialistă, comitetul pentru naționalitatea conlocuitoare maghiară, tovarășul e secretarul acestui for, membru în Comitetul Central.
Pe la 10 a intrat, după 13 a ieșit, a discutat circa 3-4 ore despre această piesă de teatru. Și ei de acolo auziseră deja de piesa respectivă, așa i s-a spus", că ar fi introdus el anumite chestiuni în piesă și i s-a replicat exact chestiunile ce le-a introdus el în piesă și în convorbire, Horvath spune că ar fi reușit să-l convingă cu ajutorul textului tradus în lb.română, că în fond nu a făcut ceea ce i se impută și la plecare tovarășul i-a promis că va face tot posibilul ca piesa să fie readmisă și să o poată juca din nou și să mai facă și astea 4 - 5 reprezentații pe care le mai are de făcut în județ.

A fost un scriitor în timpul cît a fost plecat la București, respectiv LASZLOFFY CSABA, un scriitor poet ziarist Clujan, care la fel are niște idei și concepții disonante față de cele umanism admise.

O.: Ați putea să concretizați și argumentați ?

I.: Da. De exemplu și el a amintit de această chestiune că trebuie dusă lupta asta nu pe față, ci o luptă subtilă împotriva unor nedreptăți care le sînt cauzate maghiarilor care nu sînt respinși, puși întotdeauna de a fi pe planul doi, persecutați întotdeauna etc. și ne-a dat cîteva exemple, a citit cîteva poezi d-ale lui. Ne-a citit chiar o scurtă piesă de teatru.

O.: Unde a citit-o ?

./.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

148

I.: Horvath era la București. A citit-o în cadrul cercului soția lui Horvath, care a invitat acolo și cîțiva membrii, că nu au venit toți. Ne-a promis solemn tot sprijinul pentru a obține dreptul de a prezenta aceas tă piesă de teatru "Invățătoarea"?

A afirmat: "Aceasta este o chestiune în care nu au dreptate organele locale și că se va aranja proble ma în așa caz". A promis tot sprijinul și că va angrena și impulsiona toate relațiile de care dispune pentru a atinge acest scop și e-l putea ajuta pe Horvath Mi se pare că e ceva neam cu nevasta lui Horvath, fratele cumnatului ei. Sînt doi frați: Laszloffy Csaba și Laszloffy Aladar. Primul lucrează la "UTUNK" și i-au apărut cîteva cărți și are în lucrux un volum de poezii.

O.: Referitor la atitudinea lui Laszloffy Csaba, mai puteți concretiza altexaspecte ? S-a referit și la situația concretă creată la Bistrița în prezent?

I.: Da, bineînțeles și la nedreptatea care ni s-a cauzat cu piesa "Invățătoarea". Ne-a citit o piesă de teatru scrisă de el recent, care nu exprimă fățiș ideile și concepțiile autorului, și care nu ne-a îndemnat deschis ce să facem, o piesă cu substrat. Unul din personajiile principale ale piesei e nedreptățit și pus într-o situație asemănătoare cu a noastră, și în acțiunea piesei dă scluția la ceea ce se poate face, așa cum de altfel acționează eroul piesei amintite.

Cîțiva din cei prezenți au stat nedumeriți pentru că nu au înțeles subtilitatea. Atunci el a subliniat încă odată, a accentuat în mod deosebit ideea respectivă și atunci a înțeles fiecare.

Horvath ne-a atras atenția din nou luni ca nu cumva să discutăm ceva de treaba asta pentru că e periculos. A ~~injurat~~ de cîteva ori. I-a trimis pe unul să vadă dacă nu e cineva la ușă pentru că asemenea chestiuni n-ar trebuix să ni le spuie nici nouă dar o face totuși pentru că sîntem oameni de încredere la care ne poate spune orice.

A mai relatat cum s-a reîntors de la la casa Scînteii.

./.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

149

Acolo prietenul său a dat imediat telefon la televiziune şi s-a întîlnit cu prietenul lui BODOR PAL,reprezentantul Secţiei maghiare de la televiziune. Acela i-a promis tot sprijinul şi i-a spus că televiziunea va veni cu un ordin din partea C.C. cum că are nevoie să filmeze această piesă. Deci o astfel de acţiune preconizează acum Horvath. Deci să vină cu un ordin scris care să menţioneze că e nevoie să filmeze piesa în întregime pentru a o difuza în întregime la televiziune,pentru a blama pe tovarăşii care au interzis această piesă.

Horvath a afirmat "chiar dacă nu mai ieşim cu piesa nicăieri,dar să o vadă toată lumea la televiziune." Si Laszloffy a accentuat:"Chiar dacă nu reuşiţi să mai faceţi ieşiri cu piesa respectivă,vă aranjez eu dacă nu poate Pall acolo sus unde s-a dus. De fapt cred că el va reuşi pentru că mai sus nu pot ajunge nici eu. Dacă el nu reuşeşte o să vă aranjez în mod precis da televiziunea să vă filmeze în totalitate această piesă,s-o difuzeze şi atunci tovarăşii să stea în fotolii în faţa televizoarelor,ei care au interzis-o să aibă satisfacţia de a o vedea difuzată în întregime la televizor".

O.: Alte intervenţii efectuate de Horvath la Bucureşti cunoaşteţi ?

I.: Din ceea ce a mai relatat el consider că a fost şi pentru plecarea lui în R.D.G. A spus o chestiune soţiei,pe care mi-a dictat-o mie ca s-o traduc în lb.germană.I-a a aruncat cîteva cuvinte:"Vezi că se aranjează şi chestiunea respectivă". Deşi nu a spus nimic concret,pentru că în cercul grupei noastre teatrale,acolo cercul e restrîns,am fost vreo 6-7 inşi,nouă nu ne-a povestit decît chestiunea aceasta cu piesa de teatru. Acum intenţionează să ironizeze organele locale pregătind altă piesă de teatru care conţine chestiuni care ar leza mai mult interesele ţării şi piesa aceasta nefiind cunoscută de directorul Casei de cultură,a afirmat:"Da, aceasta puteţi s-o jucaţi",fără să-şi dea seama d spre ce-i vorba.

O.: Cum se numeşte piesa ?

I.: URI MURI (CHEF BOIERESC),despre care am mai vorbit. Horvath a început să distribuie rolurile afirmînd:"Bine,

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

150

dacă nu le-a fost bună "Învățătoarea" hai s-o facem pe asta,cică asta-i bună, le-o facem pe asta așa cum trebuie". Mîine avem din nou repetiție și vom afla dacă se va axa pe piesa aceasta. O remarcă foarte interesantă pe care a făcut-o PIROSKA.

NAGY ALEXANDRU (tehnician reparații,instalații sanitare a propus:"Dacă tov. nu ne lasă să prezentăm aceas tă piesă să face o piesă de "zeamă lungă" ne prezentăm cu aceea și pe lîngă ea o prezentăm și pe cealaltă, la care Piroșka foarte revoltată a replicat:"Bine,înțeleg,noi hai că o vom mai învăța cumva,trebuie s-o învățăm ca să putem ieși cu cealaltă. Dar acesta e scopul nostru ? Nu acesta,ci altul". Nagy a afirmat:"Ei, la țar merge,țăranii înțeleg mai ușor ce-i de rîs".

Piroșka a continuat:"Dar acesta-i scopul nostru ? Nu acesta ci să prezentăm piesa din care pot învăța oamenii noștrii,deci piesa care să fie scrisă într-un anumit fel și nu piese oarecare care pur și simplu să fie o piesă distractivă,o piesă cu un mesaj".

O.: De ce nuanță,politică?

I.: Bineînțeles că politic,pentru că ea afirma.Noi n-o acceptăm,chiar dacă o învățăm cumva chiar dacă poporului i-o place dar nu avem voie să prezentăm astfel de piese pentru că nu au ce transmite oamenilor și trebuie s-o continuăm neabătut pe acea linie pe care am pornit.

O.: Remarca aceasta se lega nemijlocit de cultivarea și întreținerea unei atmosfere naționaliste.

I.: Da, bineînțeles,de fapt chiar de aceea spunea:"Ungurilor noștrii trebuie să le ducem ceva ca lumea nu trebuie să le ducem orice,chiar dacă le place.

O.: Deci,nu artă pentru artă?

I.: Nu, chiar în acest sens s-a exprimat. Insă eu am o rugăminte:"Dacă s-ar putea să nu se folosească aceleași cuvinte pentru că ar putea surveni consecințe negative. E suficient să se întrebuințeze cuvintele pe care le-a spus ea sau el și atunci imediat știe că cineva din grupă colaborează cu securitatea.

De fapt ne-a atras atenția asupra acestui aspect.

O.: Cînd ?

./.

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

151

I.: De vreo două săptămîni şi acum cînd s-a întors de la Bucureşti,v-am spus că a pus pe unul afară care să vadă dacă nu ascultă cineva. Ne-a spus:"fiţi atenţi că eu am impresia că cineva dintre noi este care se duce şi ne"toarnă". Iţi aduci aminte cu piesa atunci cînd am zis eu că pe "pămîntul acesta unguresc,şi am bătut cu piciorul"

O.: Cine afirma aceasta ?

I.: Horvath. Ea a continuat,ştiu cine a afirmat este Portik a spus,că el a fost atunci"

O.: Portik era acolo ?

I.: Portik a fost la o reprezentaţie sau două şi el a şi spus treaba asta.

O.: Concret ce-a afirmat Portik ?

I.: Portik a spus aşa:"Domnule,cînd ai bătut aşa cu piciorul şi cînd am văzut cum ai interpretat scena respectivă,mi-a venit să mă ridic de pe scaun şi să plec afară". Aşa ieau spus în faţă lui Piroşko şi lui Horvath.

O.: Ei cum au reacţionat ?

I.: Ei ne-au repetat cum a vorbit Portik pentru că eu n-am fost de faţă.

O.: Mîine seară aveţi o repetiţe ?

I.: Da.

O.: Multă prudenţă,atenţie la discuţiile ce se poartă,la intervenţiile dv.în discuţiile pe care ei le deschid. Ca să nu creăm suspiciuni şi să vedem ce elemente noi aduce Horvath în discuţii în plus de ceea ce va spus cu ocazia primei întîlniri în legătură cu vizita pe care au făcut-o la Bucureşti. Eventualele îndrumări, indicaţii,sfaturi,în ce măsură a fost substilizat de anumite persoane. El afirmă:"un tov.de la C.C." Să vedem,nu este vorba de o altă persoană care face uz de numele şi calitatea unor persoane de naţionalitate maghiară care fac parte din conducerea partidului,pentru că s-ar putea să fie nişte simpli scriitori pe undeva prin Bucureşti,pe la publicaţiile de lb.maghiară care

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

152

să-i dea anumite asigurări, deci sarcina dv. e să fiţi cît mai mult pe recepţie.

I.: Vă trebuie şi numele?

O.: Da, numele, chiar probleme mai concrete care au fost aduse în discuţie de Horvath cu persoanele respective, ca să vedem de unde pleacă ideile, de la Horvath spre ei, de la ei spre Horvath?

In altă ordine de idei să aveţi ca o condiţie generală în cadrul discuţiei care se pare că va fi destul de aprinsă, aceea a unui om chibzuit, temperat, chiar dacă aveţi posibilitate, nu în public, după aceea, după ce se consumă anumite discuţii şi-l sfătuiţi pe Horvath, dle, eu ca o părere aşi zice vedeţi cum discutaţi... Va vedea că sînteţi atent, circumspect, aţi putea bănui anumite persoane de acolo. Apropo la ce va zice el, că sînt unii, sau unul care "toarnă"...

I.: Să ştiţi că acest lucru l-am şi făcut.

O.: Ca să-i cîştigaţi încredere. Deci aceasta-i scopul. Poate va încerca să se destăinue. De asemenea veţi stabili în continuare în ce măsură LASZLOFFY CSABA de la Cluj intervine, organizează, ajută cu materiale, trimite reprezentaţii televiziunii pregăteşte viziona rea respectivă.

I.: Să ştiţi că televiziunea va veni curînd, cel puţin aşa mi-a spus el, într-o săptămînă şi ceva. Eu mîine voi afla exact numele, nu direct bineînţeles.
Pe Keiter l-am întîlnit pe stradă după ce am fost acasă la el. Si-a cerut scuză că a avut oaspeţi.

O.: Veţi găsi modalităţi de rezolvarea acestei probleme cu ocazia paştelor, în măsura în care să nu pară o chestiune ieşită din comun.